

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 1358/2023
31.01.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Јелене Ивановић, председника већа, Жељка Шкорића и Мирјане Андријашевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Мирослав Косанић, адвокат из ..., против туженог Универзитета у Новом Саду, Факултета техничких наука, Нови Сад, чији је пуномоћник Соња Хаџи Борјановић, адвокат из ..., ради утврђења, поништаја и исплате, одлучујући о ревизијама тужиоца и туженог изјављеним против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 1316/22 од 26.09.2022. године, у седници одржаној 31.01.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈАЈУ СЕ као неосноване ревизије тужиоца и туженог изјављене против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 1316/22 од 26.09.2022. године.

ОДБИЈА СЕ захтев тужиоца за накнаду трошкова ревизијског поступка.

ОДБИЈА СЕ захтев туженог за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П1 2210/20 од 06.12.2021. године, ставом првим изреке, одбијен је као неоснован приговор апсолутне ненадлежности суда у овој правној ствари. Ставом другим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца. Ставом трећим изреке, утврђено је да је тужилац са туженим дана 21.10.2020. године засновао радни однос на неодређено време, на пословима Редовни професор на Департману за ..., Катедра за Ставом четвртим изреке, обавезан је тужени да тужиоца врати на рад, у року од 8 дана. Ставом петим изреке, одбијен је тужбени захтев у делу којим је тужилац тражио утврђење да је са туженим дана 24.09.2020. године засновао радни однос на неодређено време, на пословима Редовни професор на Департману за ..., Катедра за Ставом шестим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца у делу за поништај као незаконитог решења туженог о престанку радног односа истеком рока на који је заснован, број ... од 21.10.2020. године. Ставом седмим изреке, одбачена је тужба у делу којим је тужилац тражио да се обавезе тужени да тужиоцу исплати накнаду штете у виду изгубљене зараде, за период од престанка радног односа до враћања на рад и да му исплати припадајуће доприносе

за обавезно социјално осигурање који се обрачунавају по основу зараде. Ставом осмим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове поступка у износу од 48.375,00 динара, у року од 8 дана.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж1 1316/22 од 26.09.2022. године одбијене су жалбе парничних странака и потврђена пресуда Основног суда у Новом Саду П1 2210/20 од 06.12.2021. године.

Против правноснажне пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 1316/22 од 26.09.2022. године ревизије су благовремено изјавили тужилац и тужени. Ревизијом тужиоца се наведена другостепена пресуда побија у делу у коме је тужбени захтев одбијен, због погрешне примене материјалног права, док се ревизијом туженог иста пресуда побија у делу којим је усвојен тужбени захтев, због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужилац је поднео одговор на ревизију туженог, а трошкове на име састава тог одговора је тражио.

Испитујући законитост и правилност побијане пресуде, по изјављеним ревизијама, а у смислу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11... 18/20, 10/23-др закон) – у даљем тексту: ЗПП, Врховни суд је нашао да су ревизије тужиоца и туженог неосноване.

У поступку доношења побијане пресуде није учињена битна повреда одредбе парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2) ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, као ни друге битне повреде одредаба парничног поступка из члана 407. став 1. ЗПП, због којих се ревизија може изјавити.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац, по занимању доктор ..., засновао је радни однос код туженог у октобру 2004. године као асистент. Затим је стекао звање доцента, а одлуком Сената Универзитета у Новом Саду од 24.09.2015. године је изабран у звање ванредног професора за ужу област ... и са туженим закључио Уговор о раду број .. од 20.10.2015. године на одређено време, у трајању од пет година, почев од 21.10.2015. године до краја изборног периода, тј. до 20.10.2020. године. Одлуком Сената Универзитета у Новом Саду број .. од 24.09.2020. године, у којој је наведено да се примењује од дана закључења уговора о раду лица изабраног у звање наставника са деканом факултета, тужилац је биран у звање редовног професора из поља ..., за ужу ... област ... на Факултету техничких наука Универзитета у Новом Саду. Пошто супруга и син тужиоца живе у ..., тужилац је уназад три године пре пандемије вируса ковид-19 уобичајено одлазио да борави у ... са породицом, о чему је редовно обавештавао шефа катедре проф. др ББ, као што га је и критичном приликом након избора у звање редовног професора обавестио. Тужилац је отпутовао у ... 2. или 3. октобра 2020. године и намеравао је да се врати најкасније у време за потписивање уговора о раду. Служба општих и правних послова туженог је припремила нацрт уговора о раду број ... са датумом 15.10.2020. године, према коме се тужилац, као запослени, распоређује на послове наставника у звању редовни професор из поља ... на Департману за ..., Катедра за ... и заснива радни однос на неодређено време почев од 21.10.2020. године, на основу члана 75. став 5. Закона о високом образовању, а након што је одлуком Сената од 24.09.2020. године изабран у звање редовног професора, с тим да је дужан да ступи на рад 21.10.2020. године. Административно-технички секретар Департамана за ... је дана

16.10.2020. године (петак) обавестила тужиоца телефонским путем да треба да дође у просторије факултета до 20.10.2020. године (уторак) до 13:00 часова ради потписивања уговора. С обзиром на епидемиолошку ситуацију у ..., тужилац је одмах схватио да не може да се врати у Србију до наведеног времена, јер је први авионски лет био наредног четвртка, те је о својој ситуацији обавестио шефа Службе за опште и праве послове, а затим се директно писаним путем обратио декану и продекану за наставу. Истог дана, 16.10.2020. године, тужилац се електронским путем обратио запосленом у Служби општих и правних послова туженог питањем да ли може да му се пошаље уговор о раду е-мејлом и да га он потписаног пошаље назад брзом поштом. Тим поводом је тужиоцу одговорено електронском поруком у понедељак 19.10.2020. године (уз образложење да та служба током пандемије ради до 13:00 часова), да је касно да му се уговор о раду шаље на потпис, с обзиром да треба да га потпише до 20.10.2020. године, а да према евиденцији факултета он не користи годишњи одмор, боловање или друго одсуство са рада, због чега нема разлога да му се уговор шаље, већ да може лично да га потпише у тој служби. Наредног дана, 20.10.2020. године, тужилац је обавестио шефа Службе за опште и праве послове да је би спречен да дође да потпише наведени уговор о раду због ванредне ситуације изазване пандемијом и немогућности путовања услед исте, те да ће уговор потписати у просторијама те службе у петак 30. октобра, јер је први лет ка Србији дан раније увече, као и да се настава на његовим предметима редовно одржава на обе катедре преко тзв. „online“ факултетских платформи. Истог дана је тужиоцу одговорено да је у обавези да пре ступања на рад приступи потписивању новог уговора о раду како би наставио рад, да се према постојећој пракси уговор о раду потписује у просторијама Опште службе, те да ако не ступи на рад даном утврђеним уговором о раду сматраће се да није засновао радни однос, осим ако је спречен из оправданих разлога или ако се послодавац и запослени друкчије договоре. Тужилац је у Србију могао да се врати само авионским саобраћајем, који се од септембра 2020. године одвијао једном недељно од ... до Београда, док су друге могућности значиле да је морао да мења три лета, а свака држава је имала своја правила у вези ковида. Обавештењем туженог од 23.10.2020. године тужилац је упознат да нови уговор о раду са њим неће бити закључен, те да је за обавезе на наставним предметима за које је био задужен тужени био принуђен да ангажује другог наставника, с обзиром да тужилац пре 21.10.2020. године није потписао нови уговор о раду, а свој недолазак није оправдао. Тужилац је дана 30.10.2020. године дошао у Службу општих и правних послова туженог где му је шеф те службе рекла да му је уговор о раду истекао и да не може ретроактивно да потпише нови уговор. Школске 2019/2020. године тужилац је одржавао наставу из три наставна предмета на две катедре, а непосредни руководиоца му је био директор Департамента за ... и шеф катедре за ... др ББ, који је био дужан да прати и контролише извођење наставе, испита и других задужења од стране наставника. Почев од проглашења ванредног стања у Републици Србији у марту 2020. године, тужени је прешао да одржавање вирuellне, тзв. „online“ наставе и такав начин одржавања наставе је задржан током 2020. године и 2021. године, у складу са обавештењем Министарства просвете, науке и технолошког развоја од 16.03.2020. године. Тужилац је предавања одржавао путем „online“ наставе, а испите у просторијама факултета. На наведени начин је своје радне дужности извршавао и тужиочев колега, др ВВ, који је као редовни професор ... радио на истој катедри. Колективни годишњи одмор код туженог је трајао од 27.07.2020. - 24.08.2020. године. Тужилац је у септембру 2020. године био на факултету када је за студенте држао испит у једном дану, а тог месеца је од стране Деканата и ИТ Службе туженог редовно обавештаван о техничким захтевима за извођење наставе, распореду „online“ наставе (за зимски семестар школске 2020/2021. године).

На основу напред утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су делимично усвојили тужбени захтев тужиоца, налазећи да је применом правне фикције у смислу члана 32. став 2. Закона о раду тужилац засновао радни однос на неодређено време, без закљученог уговора о раду, ступањем на рад дана 21.10.2020. године, ради обављања послова редовног професора. Закључили су, притом, да није било основа за утврђење да је тужилац засновао радни однос са 24.09.2020. године, имајући у виду да је чланом 75. став 6. Закона о високом образовању предвиђено да се са лицем изабраним у звање наставника закључује уговор о раду, те се самим стицањем звања редовног професора не заснива аутоматски радни однос на неодређено време, па је у том делу тужбени захтев одбијен. У складу са тим, на основу члана 75. став 4. и члана 89. став 1. Закона о високом образовању, нашли су и да је истеком рока (од пет година) на који је закључен уговор о раду, по сили закона, тужиоцу морао престати радни однос заснован на одређено време у звању ванредног професора и да је решење туженог од 21.10.2020. године декларативног карактера, па је и у овом делу тужбени захтев одбијен.

По оцени Врховног суда, становиште нижестепених суда је засновано на правилној примени материјалног права.

Наиме, одредбом члана 75. Закона о високом образовању („Службени гласник РС“, бр. 88/17 ... 6/20), прописано је да високошколска установа расписује конкурс за стицање звања и заснивање радног односа наставника за уже научне, стручне, односно уметничке области утврђене општим актом високошколске установе (став 1); Универзитет врши избор у сва звања наставника, на предлог факултета, односно друге високошколске јединице (став 2); лице изабрано у звање предавача, вишег предавача, доцента и ванредног професора стиче звање и заснива радни однос на период у трајању од пет година (став 4); лице изабрано у звање професора струковних студија и редовног професора стиче звање и заснива радни однос на неодређено време (став 5); са лицем изабраним у звање наставника уговор о раду закључује орган пословођења високошколске установе из става 1. овог члана (став 6); начин и поступак заснивања радног односа и стицања звања наставника уређују се општим актом самосталне високошколске установе (став 7).

Чланом 89. став 1. истог закона, прописано је да се у погледу права, обавеза и одговорности запослених у високошколској установи, примењује закон којим се уређује рад, ако овим законом није другачије уређено.

Према одредби члана 32. став 1. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05 ... 95/18), уговор о раду закључује се пре ступања запосленог на рад, у писаном облику. Ставом 2. истог члана, прописано је да ако послодавац са запосленим не закључи уговор о раду у складу са ставом 1. овог члана, сматра се да је запослени засновао радни однос на неодређено време даном ступања на рад.

У конкретном случају је применом правне фикције из члана 32. став 2. Закона о раду тужилац засновао радни однос на неодређено време код туженог даном ступања на рад 21.10.2020. године, без закључења уговора о раду, а ради обављања послова редовног професора, имајући у виду утврђено да је након истека уговора о раду на одређено време, 20.10.2020. године, у оправданом уверењу да је тужени сагласан са његовим ангажовањем, тужилац обављао послове везане за наставни процес на начин

организован од стране туженог – радним ангажовањем на даљину преко „online“ факултетских платформи туженог, све до тренутка када је обавештен да више не постоји воља туженог за његово ангажовање, тј. 23.20.2020. године. У складу са тим, а по правилном становишту нижестепених судова, како законска решења „везују“ избор у звање и заснивање радног односа, због чега радни однос траје онолико колико траје и звање (пет година), тужиоцу је истеком рока на који је закључен уговор о раду по сили закона морао престати радни однос заснован на одређено време у трајању од пет година, због чега је оспорено решење туженог од 21.10.2020. године законито.

Неосновано се, по оцени Врховног суда, наводима ревизије туженог указује да је у овој правној ствари тужилац одбио по позиву туженог да закључи уговор о раду, јер на такав закључак не упућује утврђено поступање тужиоца након обавештења о сачињеном уговору о раду и позива да ради потписивања истог дође у просторије факултета (16.10.2020. године), већ управо супротно, да је тужилац учинио оправданим разлоге свог изостанка у једној ванредној ситуацији изазваној пандемијом ковида 19, а како то правилно оцењује и другостепени суд у побијаној пресуди.

Такође, следом напред наведеног, како се према одредбама члана 75. ст. 5. и 6. Закона о високом образовању са лицем изабраним у звање наставника закључује уговор о раду, неоснован је ревизијски навод тужиоца, истицан у жалби и правилно оцењени у побијаној пресуди другостепеног суда, да се самим стицањем звања редовног професора (овде дана 24.09.2020. године) аутоматски заснива радни однос на неодређено време, односно да није било потребно да закључује нови уговор о раду, већ анекс постојећег уговора, јер то не произлази из наведених одредаба Закона.

Преосталим наводима ревизије туженог се у суштини оспорава утврђено чињенично стање, што у поступку по ревизији није дозвољено на основу члана 407. став 2. ЗПП.

Следом изложеног, применом члана 414. став 1. ЗПП, одлучено је као у ставу првом изреке.

С обзиром да су ревизије тужиоца и туженог одбијене, а да трошкови одговора на ревизију нису трошкови потребни за вођење ове парнице, одбијени су и захтеви тужиоца и туженог за накнаду трошкова ревизијског поступка, па је на основу члана 153. и члана 154. став 1. ЗПП одлучено као у ставу другом и трећем изреке.

**Председник већа – судија
Јелена Ивановић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**